

Jeg er endelig blevet til

Udgivet 03/03/2017 — af Jakob Brønnum

Ungdom Digte 1976-82
Henrik S. Holck
Det Poetiske Bureaus Forlag 2016
256 sider, 250 kr.

Henrik S. Holck er kendt som digteren, der som 17-årig fik udgivet digtsamlingen *Vi må være som alt* (1978) og siden forsvandt ud af rampelyset. En ny bogudgivelse med ikke mindre end seks hidtil uudgivne digtsamlinger af høj kvalitet bør langt om længe omforme den fortælling. Seks digtsamlinger i et bind har med et slag fordoblet forfatterskabet.

Henrik S. Holck (f. 1961) har siddet sammen med Søren Ulrik Thomsen (f. 1956), Michael Strunge (1956-86), F. P. Jac (1955-2008) og de andre digtere fra Poul Borums (1934-96) litterære hjem i Havnegade i det indre København i slutningen af 1970'erne. Der blev digtet og læst op og kritiseret, så det slog gnister. Det var en ny, talentfuld generation digtere. Det var det, der senere blev til Forfatterskolen.

Henrik S. Holck har haft en anden bane som forfatter end de fleste af de andre, og historien om den fylder næsten altid ligeså meget som omtalen af forfatterskabet. Om det så er Holcks almindeligt anerkendte mirakel af en debut, *Vi må være som alt*, der netop er genudgivet for tredje gang, er det historien om, hvad der siden skete, eller snarere ikke skete, der oftest fortælles. Noget med nogle romaner, der ikke blev til noget. *Give the poet a break!*

“

Henrik S. Holck har haft en anden bane som forfatter end de fleste af de andre, og historien om den fylder næsten altid ligeså meget som omtalen af forfatterskabet.

Henrik S. Holck har i mellemtiden udgivet en lille række værker på forskellige forlag og har også virket som billedkunstner. Men nu er der så kommet et nyt mirakel af en bog fra Henrik S. Holck. *Ungdom Digte 1976-82* er et pragtværk med ikke mindre end seks digtsamlinger, der ikke tidligere er udgivet. Arbejder fra den tid, der

fik lov at ligge i skrivebordsskuffen. Bogen har også nogle helt tidlige digte og et indsigtfuldt forord af lyrikeren Søren E. Kristoffersen.

HOLCK UNGDOM DIGTE

1976 - 82

UNGDOMDIGTE

Læser man titlerne på de seks hidtil udgivne samlinger i kronologisk orden, kan man godt høre, hvor det bærer henad: De første tre er billeder af en livsåbenhed og en ungdommelig, frisk undren: *Livskokoner*, *Menneskesommer*, *Jeg vil lære hvordan jeg skal elske dig*.

Den fjerde hedder *Mod zenith*, og de to sidste hedder *At* og *Og*. Det går mod det eksperimenterende. Minimalistisk digtning. Konkretisme måske endda, som den, Vagn Steen (1928-2016) introducerede et tiår inden, i midten af 1960'erne.

Det var små bøger som *Skriv selv* (1965), der bestod af en blok med ubeskrevne blade eller *Riv selv* (1965), hvor siderne var perforerede, så man kunne rive de digte ud, man ikke brød sig om eller ville sætte op på køleskabsdøren. Den nyligt afdøde Vagn Steen mindes for tiden med en udstilling i Dansk Forfatterforening, Strandgade 11 på Christianshavn.

Mere end et deja vu med en ukendt digtning

Den store bog med Henrik S. Holcks udgivne ungdomsarbejder er mere end et *deja vu* af en digtning, man aldrig havde set, men vidste måtte findes. Den er et dyk ned i en tid, der har været mere formende for vores, end vi har vidst, og det er fremfor alt en perlerække af veloplagte veje ud af og bort fra den tid, den spejler. Hvad var det for en tid?

Kunsten i tiden omkring hyperindividualisten, den engelske "jærnlady" Margaret Thatchers regeringstid som engelsk premierminister og punkens rå opgør med det samfund, hun ville skabe, sprængte ligesom alle andre kunstneriske udtryk, alle de normer, den kunne finde. Sådan blev det også i det danske landskab.

Der fandtes en udadvent kunst frem til slutningen af 1970'erne. Særligt musikken, med f. eks. Røde Mors Rockcirkus men også billedkunsten med Jens Jørgen Thorsen (1932-2000) og digtere som Erik Knudsen (1922-2007) og Ivan Malinowski (1926-89) kunne udtrykke sig om samfundsmæssige problemstillinger. Kritisk, provokerende og forpligtende. Det er så længe siden, at man næsten har glemt, at det gør Inger Christensen (1935-2009) faktisk også i det lyriske hovedværk i dansk litteratur i de seneste mange årtier, den mere end 200 sider store *Det*, der kom i 1969. Å propos Holcks titler *At* og *Og*.

Sort poesi

Digtningen i det københavnske miljø i denne tid vender sig indad på en måde, der kan minde om de engelske romantiske digtere fra 1800-tallet, der som de første i litteraturhistorien sætter jeget og dets følelser i centrum. Men i 1980'ernes begyndelse er det hele

tilsat en dunkelhed, en leg med destruktionen, der er tidstypisk, men også et forsøg, paradoksalt nok, på at finde det livsbekræftende.

Det er ikke tilfældigt, at et glimrende udvalg af denne digtning, der kom for er del år siden, hedder *Sort poesi*. Det sorte var hentet fra punken og afspejlede sig også i tøjet, der kom på mode efter de farverige 1960'ere, der som manden med den sorte neglelak, Dan Turéll (1946-93), jo har sagt, varede til 1975.

Fundamentet blev revet op

Det viste sig, at det normnedbrud, der bevidst blev fortaget i afmagt over den akutte fremmedgørelse på grund af den voldsomme materialisme som Thatcher-samfundet og Reaganomics og den gryende økonomiske globalisering og begyndende privatisering af samfundsværdier førte med sig, i mange tilfælde desværre ikke blot var et normnedbrud. Det var selve fundamentet, der blev revet op.

“

Og det værste er, at kunsten i mellemtiden har lukket sig om sig selv. Det kunstneriske udtryk blev ligeså subjektivt som forbrugersamfundet, der vandt alle kampe om normerne, rent og uden modstand. Kunsten har sat sin stemme over styr i samfundsdebatten. Muligvis er den netop begyndt kampen for at få den tilbage.

Fundamentet for fællesskabet, forstået som fællesskab af liv og poesi og drøm, forstået som menneskelig samhørighed på trods. Og nu står vi, 25 år senere, i en tidsånd, præget – endda næret – af betydelig splittelse. Og det værste er, at kunsten i mellemtiden har lukket sig om sig selv. Det kunstneriske udtryk blev ligeså subjektivt som forbrugersamfundet, der vandt alle kampe om normerne, rent og uden modstand. Kunsten har sat sin stemme over styr i samfundsdebatten. Muligvis er den netop begyndt kampen for at få den tilbage.

Hvad nu hvis

Alt det fornemmer Holck så fantastisk stærkt, og han reagerer mod det. Det er let at blive fanget i tolkninger, der lægger en senere tids udvikling eller forståelse ned over en tidligere tid, men der er godt nok mange flere "hvad nu hvis?" hos ham end hos de øvrige poeter. Hvad nu hvis vi i stedet for gjorde sådan?

Digtningen i denne tid peger indad mod en dunkel glød, der skal flamme op eller brænde ud. Holcks peger udad og bort fra kaos, for at lade sig opsuge af noget, han endnu ikke rigtig ser. Det er ungdommeligt, men det er også smukt. Digteren appellerer til et fællesskab, han endnu ikke kender, og som muligvis aldrig nogensinde kommer til at eksistere.

Her, i et digt fra *At*, den femte samling i bogen. Det er et fællesskab mellem to, der er så eksistentielt grundfæstet, at man ikke selv har styr på sin skygge, det har den anden:

*"sig mig hvor min skygge er
og hvornår det er tid at forstå
tøvejr og træer der svajer og siler med væde
...
efter alt er oplevet i et forblæst klart øjeblik
jeg stryger dig over din hud
og det er langsomt i den store akse langsomt"*

I et af digtene i *Livskokoner*, som ovenikøbet har titlen *Livet*, går digteren, der endnu er teenager, dybere ned i den romantiske 1800-tals spiritualitet, som hos de øvrige digtere i kuldet fra den tid er dunkel, men hos Holck fuldstændigt opsuget i lys:

*Jeg rejser
Jeg vender tilbage
Fugter din flygtige hud
Med et havs rolige hænder ...*

*Jeg går ind i dig
Jeg går ud af dig ...*

*Jeg er livet
Og jeg rejser min rejse
Og jeg vender stadig tilbage
Fordi jeg er verden og dig*

Strunge

I 1984 skriver Strunge i *Væbnet med vinger*: "Jeg kaster mig ud/ fra krystaltårnet/ og spænder mig ud/ over horisonten/ med hjernen i verdens hjerte." Selvom det ligger lige for at komme til at læse det biografisk, i lyset af Michael Strunges personlige historie, er det meget stærkere som en tids-spejling, en tids-pejling.

Det, der ligner lysten til at leve så meget, at man brænder op af det, er i virkeligheden et råb ud i en intethed, der har efterladt mennesket så ensomt, at det blot kan søge at lade, ikke sjælen, men hjernen opsuge i en intethed, som samtidig er alt: Et "verdens hjerte".

“

D et ufatteligt smukke Strunge-digt slutter med to sovende elskede, der er som to fugle. De ligger ikke ved siden af hinanden, men flakser rundt i mørket og byen.

Denne dunkle ensomhed i samhörighed, med noget, der ikke findes, er oplevet så stærkt, længe inden det brud der indtrådte i 1990'erne: Matrix-tilstanden, hvor vi alle sammen fra da af lever opkoblet med vore indre og ydre billeder uhjælpeligt blandet sammen.

Senere i Strunges digt ophæves ensomheden, men ikke i det bevidste, vågne liv. I søvnen. Selv der bliver det aldrig rigtig til fællesskab, men til fælles søgen. Det ufatteligt smukke Strunge-digt slutter med to sovende elskede, der er som to fugle. De ligger ikke ved siden af hinanden, men flakser rundt i mørket og byen: "Når vi sover/ er vore hjerter to fugle/ ude i mørket og byen."

Kærligheden som lærdom

Det er her, Holck adskiller sig fra sin 80'er-samtid. I den tredje samling i bogen, *Jeg vil lære hvordan jeg skal elske dig*, har Holcks "hvad nu hvis?" hele den apokalyptiske verden i sit billedsprog, som Strunges hjerne i verdens hjerte. Men den har også noget mere:

*Men hvis nu jeg gik med dig
ind i efterhedens tunge nat
det ville være landskaber under jorden
uden mennesker og uden brændende sole der faldt ned.*

Forskellen mellem Strunge og Holck er til at tage og føle på, bogstavelig talt. Holck søger en anden form for nærvær til den elskede. Han vil følges med nogen, sågar følge nogen. Han sætter den hårdt tilkæmpede individualitet overstyr og bliver forkæret i samtiden. Men han tager et skridt til: Han stiller sig selv til rådighed, og desperationen hos Holck vil andet end blot brænde det hele af for at brænde op. I sin måske mest kendte samling, *Misfat* (1980), skriver F. P. Jac: "Jeg har vokset mig hen til en streng der spiller på opløsning/ ... /jeg har vokset mig til en erkendelse af at forbruget af vores krop er den eneste dæmper vi kan true diktaturet med". I et digt til F. P. Jac lidt senere i *Jeg vil lære hvordan jeg skal elske dig* modsiger han denne opløsningstrang. Holck går så vidt som til at tolke verden gennem følelsen af at være til, fremfor følelsen af bestandigt at søge efter at føle, at man er til:

*Jeg vil altid bevare værdigheden
Svæve mellem det evige lys og verdens vemod.*

Eksperimentet som udvej

Andre steder eksperimenterer Henrik S. Holck for fuld skrue, men med et meget klart og tydeligt blik mod litteraturen, der kom før. Vi har vænnet os til at være nok i os selv og vores opkobling, og vi oplever sjældent, at vi dykker ned i fortiden for at lære af den, for at lære at søgende mennesker som os selv, der gjorde lige så dyrekøbte erfaringer som dem, vi kæmper for. Denne søgen i fortidens digtformer er ligeså usædvanlig i den dybt originale kreative udladning, der fandt sted på det tidspunkt. Disse linjer fra den femte samling *At kunne næppe været skrevet uden Poul Borums digtsamlinger fra 1960'erne*:

*tågelukket dag
dagåben
som den sidste sne*

Videre ind i samlingen *At står der et hundrede procent vellykket afsnit med digte bestående af rene opremsninger af enkeltord. Jeg har sjældent set det så stærkt udført:*

*forretningen, kabler, informationskontoret, deodoranten,
akrylen, tankvognen, skyskraberen*

HOLCK OG JAC OG EN
SPOLEBÅNDOPTAGER OG POUL
BORUMS BØGER.

Sådan fortsætter det over flere sider. Rene opremsninger af ord, der ikke siger hinanden noget, før de bliver stillet op ved siden af hinanden. Lyrisk set udvider verden sig i alle retninger for hvert nyt ord, der lægges til beskrivelsen. Det er en automatskrift, som går tilbage til James Joyces' (1882-1941) modernistiske kortlægninger i *Ulysses* (1918), men som også har forbindelse til de amerikanske beatdigteres skrivepraksis, digtere som Jack Kerouac (1922-69), hvis bog *Vejene* ikke er genudgivet på dansk for nylig.

Henrik S. Holck bringer et sted i samme samling bogstavrækker, side og op side ned. 200 d'er, 200 e'er, 200 f'er og så videre. Siderne er helt udfyldt af enkeltbogstaver i rækker.

Der er selvfølgelig nogen, der straks tænker på Jack Nicholson og *Ondskabens Hotel*, Stanley Kubricks Stephen King-filmatisering, der kom samtidig med, at disse digte blev til. Her sidder hovedpersonen og skriver på en bog, men på et tidspunkt forstår vi, at han er blevet vanvittig, blandet andet fordi, vi ser, at han har skrevet den samme sætning om og om igen.

Men det er et andet litteraturhistorisk forlæg for dette, nemlig den franske digter Guillaume Apollinaires (1880-1918) konkrete poesi, der maler med bogstaver på siderne. Hvis han skriver "rund cirkel," står bogstaverne i en rund cirkel.

Hvor er virkeligheden henne

Når Holck fylder flere sider ud med bogstaver, er det et svar på det samme spørgsmål, som vi kan se formuleret igen og igen i digte fra denne tid: Hvor er virkeligheden henne? Spørgsmålet er genereret af samfundsudviklingen. Svaret er: Lad os starte med at fastslå bogstavet, som en mulig grund i virkeligheden. Det er nok et lidt utilstrækkeligt svar, hvis der ikke blev forsøgt med andre. Men det gør der jo også.

“

De udgivne tekster af Holck beriger læseren med netop denne bestræbelse: At søge livet ved at se mod livet, fremfor mod dets modsætning, destruktionen. Det er ufatteligt, at de ikke har kunnet udgives da de blev til.

Andre besvarer spørgsmålet ligesom ekstremспорт-dyrkeren, der leger med døden for dog at kunne mærke, at han lever, som når Strunge skriver om "denne lykkelige angst for at dø."

De udgivne tekster af Holck beriger læseren med netop denne bestræbelse: At søge livet ved at se mod livet, fremfor mod dets modsætning, destruktionen. Det er ufatteligt, at de ikke har kunnet udgives da de blev til.

Nu er de her, og de seks digtsamlinger plus det løse i ét bind har med et slag fordoblet forfatterskabet.

Fotos: Private.

Forside: Det Poetiske Bureaus Forlag

Kan du lide POV formatet, så skulle du tage at [klikke her og like vores Facebook-side](#). Her får du også alle links til vores nye artikler. Del gerne denne artikel med andre. Du kan også tegne et abonnement til 20 kr. om måneden, eller donere til hele POV.International via MobilePay på 40 12 19 68. Vi har ikke noget reklamebudget.

f

Jakob Brønnum

Jakob Brønnum er forfatter til omkring 30 bøger og redaktør på Præsteforeningens Blad og nettidsskriftet Den smalle bog.

I efteråret 2016 udkom bogen "Pengeguden" (Forlaget Eksistensen) og digtsamlingen "Porten til den indre by (Det poetiske bureaus forlag), begge på omkring 300 sider.

De seneste bøger:

* Sange ved himlens port. Bob Dylans bibelske inspirationskilder (essay, 2014)

* Malmö by night (digte, 2014)

* Langsomheden 1.0 (digte, 2015)

* Argumenter mod døden (essay, 2015)

* Lysåret (haikudigte, 2016)

* Fortællinger fra undergrunden (noveller, 2016)

* Pengeguden (essay, 2016)

* Porten til den indre by (digte, 2016)

Jakob Brønnum er født og opvokset på Frederiksberg. Han har HumBas fra RUC og er cand. theol. fra Århus Universitet. Jakob Brønnum er en meget anvendt foredragsholder. Han bor i dag i Sverige med sin familie. Hans kone (og skolekammerat fra Johannesskolen på Frederiksberg) er lektor og forsker ved socionomuddannelsen på universitetet i Örebro. På POV International skriver Jakob Brønnum kulturstof og om etiske og eksistentielle problemstillinger.

POV's skribenter arbejder uden honorar. Støt gerne Jakob Brønnums artikler på MobilePay: 53 60 84 96.

FACEBOOK

TWITTER

GOOGLE

PINTEREST

TAGS:

DIGTE

F.P. JAC

FORFATTERSKOLEN

HENRIK S. HOLCK

JAKOB BRØNNUM

MICHAEL STRUNGE

POESI

POUL BØRUM

ANBEFALET TIL DIG

**Udvalgte digte på DIGT: Pas
Jacsk – en
stichomantisk
anmeldelse**

DIGT: &

F Ø L G O S

Synes godt om Del 40 tusind personer synes godt om dette. [Opret en profil](#) for at se, hvad dine venner synes godt om.

Follow [@pointofviewint](#)

H O L D P O V I N T E R N A T I O N A L I L I V E

Vi har valgt ikke at modtage mediestøtte eller overlæse siden her med forstyrrende reklamer. Vi gemmer os heller ikke bag en betalingsmur. I disse tider er der mere end nogensinde brug for kritik, debat og oplysning. Det vil vi gerne levere til alle POV's læsere – også dem, der ikke har råd til at betale.

Hvis du nyder at læse os, kan du støtte ved at blive medlem, støtte os med et enkelt beløb, når du har lyst, eller støtte den enkelte skribent via deres info-bokse.

Sådan kan du støtte os:

MobilePay

40 12 19 68

Bankoverførsel

Reg. nr. 3409 Kontonr. 12107307

PayPal